

Kirja-arvio: Laadullisen tutkimuksen ABC

6.9.2024

Juha T. Hakala: Laadullisen tutkimuksen ABC. Menetelmäopas opinnäytteen tekijälle (2024). Gaudeamus.

Tutkimuksen tekemisestä on kirjoitettu maailmassa luultavasti tuhansia, ellei kymmeniä tuhansia hyllymetrejä oppaita. Yksi tuoreimmista on Juha T. Hakalan (2024) teos nimeltä Laadullisen tutkimuksen ABC. Menetelmäopas opinnäytteen tekijälle. Hakala (2024, s. 7) on kokenut tutkija ja erityisesti hänen ansionsa ovat opinnäytetyön ohjauksen parissa, hän on ohjannut toista tuhatta erilaista opinnäytetyötä. Hakala on auttanut niin ohjaajia kuin opinnäytetyön parissa kamppailevia opinnäytetöiden salojen tuntemiseen. Onkin hyvä, että tällainen pitkän linjan asiantuntija haluaa ja viitsii tarttua tähän peruskysymykseen, jonka parissa monet opiskelijat ja ohjaajat painiskelevat.

Alkuun

Kaikki alkaa tutkimusaiheen valinnasta, huomauttaa Hakala (2024, s. 11) ja toteaa lähes samaan hengenvetoon, että aiheen valintaa seuraa aiheen rajaaminen tutkittavaan muotoon. Hakala (2024, s. 14) toteaa, että vaihe, jossa opinnäytetyön tekijät varmimmin kompuroivat on aiheen valinta. Hyvä aihe ja sen

huolellinen rajaaminen ovat opinnäytetyön kivijalka.

Kun aihe on rajattu, voidaan arvioida sen ajankohtaisuutta, tutkittavuutta ja hyötyä. Aiheen ajankohtaisuus voi olla haaste, sillä kun työ valmistuu, se ei välttämättä olekaan enää kovin ajankohtainen. Hakalan (2024, s. 14) mukana vähän näin kävi koronalle.

Hakalan (2024, s. 14) mukaan aiheen tutkittavuuteen kannattaa kiinnittää huomiota, sillä joskus opiskelijalla on taipumus valita aihe, joka on tutkimusmenetelmältään liian vaativa tai aihe voi olla myös muulla tavalla liian haastava tutkittava. Se voi olla sellainen, että siihen kuluu liikaa aikaa, rahaa tai hermoja.

Ohjaajat korostavat usein sitä, että kuka hyötyy sinun opinnäytetyöstäsi. Tämä on myös Hakalan (2024, s. 15) mukaan asia, jota tekijän kannattaa itseltään tiedustella. Työn tekemiselle on usein käytännössä tarve, kun jokin taho tarvitsee tutkittua tietoa käyttöönsä. Yhtenä kriteerinä on lisäksi se, onko aihetta tutkittu ja onko siitä saatavilla tietoa. Sillä tutkimuksessa tutkija ei voi kirjoittaa asioita omasta päästään.

Hakala (2024, s. 16) nostaa erikseen esiin tutkimuksen rajauksen. Se onkin usein haastava paikka opiskelijalle. Kuitenkin, kuten Hakalakin (emt., s. 16) toteaa, hyvän tutkimuksen tuntee siitä, että se kohdistuu kapealla alueella syvälle.

Lukeminen

Lukemisen merkitys tutkimusprosessissa on avaintekijä. Lukeminen on tärkeä osa tutkijan työtä, huomauttaa Hakala (2024, s. 17). Lukeminen auttaa hahmottamaan uusia tulokulmia, se auttaa hahmottamaan oman ajattelun suuntaa ja lukemalla hahmottuvat myös aiheeseen liittyvät käsitteet ja tärkeät aiemmat tutkimukset. Erityisesti lukeminen helpottaa tutkielman rajaamista. Kun tietää aiheesta riittävästi, hahmottaa paremmin sen, mitä siitä ei vielä tiedetä ja mitä siitä pitäisi tietää.

Tutkimustehtävä

Tutkimustehtävä, tutkimuksen tavoite on kaiken ydin Hakala (2024, s. 19) tiivistää. Tutkimustehtävä ohjaa niin menetelmää kuin aineistoa. Ja tämä liittyy rajaamiseen. Olennaisesti. Tämä seikka on usein hieman haastavaa hahmottaa.

Kuten Hakala (2024, s. 19) kirjoittaa, yhteen perustasoiseen tutkimukseen riittää yksi tai kaksi tutkimustehtävää. Ja juuri sellainen perustutkinnon opinnäytetyö on useimmiten kyseessä.

Tuntematon teoria

Teoriaosa, tutkimuksen teoreettinen viitekehys, teoriapohja tai kirjallisuuskatsaus. Hakala (2024, s. 21) huomauttaa, että nämä asiat tarkoittavat käytännössä hieman eri asioita, mutta teoksessaan hän käyttää näitä termejä synonyymeina. Se helpottaa aloittelevaan tutkielmantekijää.

Teoriaosassa opiskelija esittelee tutkimuksensa keskeiset käsitteet ja esittelee uusimman aiemman tutkimuksen, toteaa Hakala (2024, s. 21).

Kuinka arvoitus ratkaistaan?

Pääpaino Hakalan teoksessa on yleisimmissä tavoissa tehdä laadullista tutkimusta. Yleisimmät tavat Hakalan teoksessa ovat fenomenologinen tutkimus, hermeneuttinen tutkimus, narratiivinen tutkimus, diskurssitutkimus, aineistolähtöinen tutkimus ja etnografinen tutkimus. laadullisen tutkimuksen erityistapauksia puolestaan ovat tapaustutkimus, toimintatutkimus ja sisällönanalyysi. Nämä kolme jälkimmäistä ovat ammattikorkeakoulun puolella varsin tavallisia tapoja tehdä laadullista tutkimusta. Erityisesti toimintatutkimus, jossa pyritään kehittämään jotakin kohdetta, on yleinen tapa tehdä tutkimus.

Teoksessa näkyy kauttaaltaan Juha T. Hakalan vankka osaaminen tutkielmien ohjaajana ja menetelmien osaajana. Ehkä siksi paikoin jää kaipaamaan hieman enemmän selittelyä tai jotakin koostetta lukujen alussa, sillä ensimmäistä tutkielmaansa tekevälle opiskelijalle suoraan asiaan menevä tyyli voi olla vähän haastava sisäistää.

Erityisen hyvää teoksessa ovat sen käytännönläheiset esimerkit sekä esiin nostetut opinnäytetyöt ja vinkit aiheen syventämiseen. Liitteessä olevat esimerkit avaavat tekstiä. Ne olisi voinut sijoittaa myös päälukujen yhteyteen. Ehkä tehdyllä ratkaisulla on haluttu helpottaa lukijaa löytämään nämä asiat nopeasti.

Hakalan teos on hyvä lisä suomalaiseen tutkimuskirjallisuuteen. Kirja sopii niin ensimmäistä opinnäytettään tekevälle kuin myös opinnäytetyön ohjaajalle päivittäiseksi tukityökaluksi.

Margit Mannila
Lehtori, KTT
SeAMK

Margit Mannila on lehtori, KTT SeAMKissa, joka innostuu erityisesti yrittäjyydestä ja ympäristöoikeudesta. Mannilan intohimona on uusien asioiden oppiminen ja hän jäsentää asioita mielellään kirjoittamalla. https://orcid.org/0000-0002-1515-9802 .

Lähteet

Hakala, J. T. (2024). *Laadullisen tutkimuksen ABC. Menetelmäopas opinnäytteen tekijälle*. Gaudeamus. Tallinna Raamatutrükikoja OÜ.